

ANY MOSSÈN ALCOVER

PRESENTACIÓ DE LA

LLETRA DE CONVIT 2001

LLETRA DE CONVIT 2001,

PER

JOAN A. ARGENTER,

PRESIDENT

DE LA SECCIÓ FILOLÒGICA

DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

Ara fa cent anys mossèn Alcover llançà la seva crida a tota la societat catalana, en el sentit més omnicomprensiu del terme, a través de la seva lletra de convit, amb l'objectiu de contribuir a l'arregleca de material per a aquell projecte de diccionari que havia d'acollir les més diverses manifestacions de la llengua catalana, tant escrites com orals, tant antigues com modernes, totes les manifestacions d'una llengua que —segons que escrivia amb verb exuberant i amb estil extrovertit— «ha resistides dins France y Espanya les ferestes, rabioses i redoblades envestides del centralisme y uniformisme apoderats dels tronos d'Europa y opressors implacables dels pobles; y ha triunfat de la absorció i esveïment que pretenien demunt ella les anomenades *llengües oficials*; d'aquesta llengua del bresol y del derrer sospir, d'aquesta llengua del cor, d'aquesta llengua estimadíssima, amb totes les seves varietats del Rosselló, Catalunya, Balears y Valencia, ab totes les seves evolucions y creixenses del sigle XI ensá; de la gran llengua catalana entesa així, ha d'esser el diccionari que volem fer, qu'anam a comensar. Volem reunir, fins allá on nos sia possible, el tresor merevellós; volem fer l'inventari, tot lo complet que sabrem, de la riquesa, de la opulencia imponderable, estupenda, que en paraules, frases, adagis, modismes y formes té escampada y esbargida la nostra llengua dins els nombrosos monuments escrits dels seus fills del sigle XI ensá, guardats dins biblioteques y arxius: riquesa y opulencia qui brollen encara rabents, llampants, inestroncables, de la boca dels milenars de milenars de gent qui pobla Catalunya espanyola y Catalalunya francesa, les Illes Balears y l'antich regne de Valencia.»

A propòsit del llenguatge parlat, «vivent» com ell l'anomenava, el canonge mallorquí escrivia: «La secció del llenguatge vivent es importantíssima, capital. Molts se figuren que la nostra llengua es una llengua morta. Concedeixen que altre temps, be, seria tot lo que vullam; pero, lo que es diu

ara, es morta y ben morta. Aquests tals fan llástima y rialles en el meteix temps, perque demostren una ineptitud absoluta en materia de pendre'l pols a una llengua, y que no han estudiada poch ni molt la nostra ni se son fixats gens en l'estat aont se troba tant a Catalunya com a Mallorca, Valencia y el Rosselló. Estudiada de prop la llengua parlada actualment en aquestes regions, a pesar de mes de dos sigles de desolació literaria, a pesar de tant de temps d'haver estat abandonada a si meteixa, sense casi gens de conreu artístich, considerada inepta e indigne de servir de vehicle, de vesta, a les altes especulacions y concepcions capdalts de l'esperit, a pesar de tot això y de la guerra verinosa y encarnissada que li ha feta el centralisme cesarista espanyol y el francès, pitjor y mes radical encara que l'espanyol; a pesar de totes aquestes coses, tan polent campava la nostra llengua, rels tan fondes havia posades dins el seu antich reyalme, tan valenta es, de tan bon prou, tan brinosa, tan estrenua, tan indomable, —que ha resistit admirabilíssimament, ha surat demunt tot, no l'han poguda capxafar ni arronsar ni malferir! Cops blaus té, y qualque trau, y escarrinxades, y peladures, y qualque os fora del lloch, y qualque membre mitx baldat o afollat; perque ¡sabeu de quina manera l'han fiblada y botxinejada. No; com no l'han retuda, com no l'han arronsada, com no l'han morta, ja no la retrán, ja no la arronsarán, ja no la matarán: La seva vida, per tort que venga a-n els seus contraris, está assegurada y ben assegurada; el camp es seu; la victoria es seva.»

39

I quina és la proposta d'Alcover? Doncs, tot un programa de recerca i planificació: «Sí; ben estudiat el llenguatge vivent a Catalunya, a-n el Rosselló, a Mallorca, a Valencia, ben cercats tots els recons de l'antiga nacionalitat catalana, encara resulta l'idioma riquíssim y no impossible de restablir son primitiu imperi, pompa y esplendor. La qüestió es cercar, rastretjar, enforinyar per tot, no deixar cap reconet, aficar el

nas per ont se vulla, a fi de replegar, de remassar tot lo que hi haja, y llavò fer la triadella.»

El projecte, el treball i la tossuderia d'Alcover abocaren directament o indirecta en fites singulars per a la nostra llengua: el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, la creació de l'Institut d'Estudis Catalans i de la seva Secció Filològica, que ell presidí abans que ningú, i sobretot, i gràcies a la perseverança i l'esforç del seu deixeble Francesc de B. Moll, el *Diccionari català-valencià-balear*, una de les obres més encisadores i llegidores de la lexicografia catalana i romànica.

Ara, fou precisament quan era arribada l'hora aquella de «fer la triadella», que sorgiren desavinences personals entre els màxims representants de la filologia catalana i alhora màxims responsables de menar l'empresa de la restauració lingüística a bon port, i es produí la trencadissa institucional. El tremp que havia fet possible l'inici del procés de codificació de la llengua catalana moderna no s'adeia gaire amb el tremp amb què aquest havia d'acomplir-se i imposar-se socialment.

Ben entès, però, la ruptura personal fou transitòria i la reconciliació entre Fabra i Alcover segellà la fi de la discòrdia. Si mai algú ha recelat que la reticència envers Alcover s'havia perpetuat al si de l'Institut, més enllà d'aquella reconciliació personal, valgui aquest acte com a restitució definitiva i reconeixença pública del lloc que Antoni M. Alcover ha d'ocupar en aquesta casa.

* * *

Tot un altre és el caràcter de la *Lletra de convit 2001*. Reconeguda la unitat de la llengua catalana arreu dels territoris, reeixida la tasca de codificació de la llengua —per bé que, per la seva naturalesa, no pas closa definitivament—, publicat el tresor lexicogràfic en què pensava Alcover i també el

diccionari normatiu, el repte que ara ens espera no és pas d'ordre filològic, sinó polític i social. El català ha d'assolir la posició que li correspon entre les llengües europees, el seu estatus jurídic ha de garantir l'exercici efectiu dels drets lingüístics dels ciutadans que la comparteixen, la comunitat dels parlants ha de poder-se imaginar centrada i no s'ha de veure ni marginal ni condemnada a la fragmentació, en un món en què cauen fronteres polítiques i administratives. I és que encara hi ha qui manté alçades —i pretén que altres també les hi mantinguin— fronteres mentals que limiten les possibilitats reals d'autonomia i intercomunicació.

Tot seguit Isidor Marí en farà una lectura. És la presentació pública de la *Lletra de convit 2001* a Barcelona i a les terres continentals. Aquesta presentació d'una iniciativa de la Universitat de les Illes Balears té lloc a la seu barcelonina de l'IEC, institució que és coautora del text, i s'adreça, amb alta-veu, als nostres conciutadans i als nostres responsables polítics de distintes instàncies de govern i representació.

